

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2016. gada 14. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Publiski līgumi — Direktīva 2004/18/EK — Ekonomiskās un finansiālās iespējas — Tehniskās un/vai profesionālās iespējas — 47. panta 2. punkts un 48. panta 3. punkts — Specifikācijas, kurās ietverts pienākums pretendētājam noslēgt sabiedrības līgumu vai izveidot pilnsabiedrību ar subjektiem, uz kuru spējām tas balstās

Lieta C-234/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko Augstākā tiesa (Latvija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada 23. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2014. gada 12. maijā, tiesvedībā

SIA “Ostas celtnieks”

pret

Talsu novada pašvaldību,

Iepirkumu uzraudzības biroju.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: Tiesas priekšsēdētāja vietnieks A. Tizzano [*A. Tizzano*], kurš pilda pirmās palātas priekšsēdētāja pienākumus (referents), tiesneši F. Biltšens [*F. Biltgen*], E. Levits, M. Bergere [*M. Berger*] un S. Rodins [*S. Rodin*],

ģenerālvokāts M. Vatelē [*M. Wathelet*],

sekretārs I. Illēši [*I. Illéssy*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2015. gada 16. aprīļa tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- SIA “Ostas celtnieks” vārdā – J. Ešenvalds, advokāts,
- Latvijas valdības vārdā – I. Kalniņš un L. Skolmeistare, pārstāvji,
- Grieķijas valdības vārdā – K. Georgiadis un S. Lekkou, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – A. Tokár un A. Sauka, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – latviešu.

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2015. gada 4. jūnija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvu 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV L 134, 114. lpp.).
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp SIA “Ostas celtnieks” (turpmāk tekstā – “Ostas celtnieks”) un Talsu novada pašvaldību (Latvija), kā arī Iepirkumu uzraudzības biroju par prasībām, kas paredzētas specifikācijās par būvdarbu publiskā iepirkuma procedūru.

I – Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2004/18 preambulas 32. apsvērums ir izteikts šādi:

“Lai veicinātu mazo un vidējo uzņēmumu iesaistīšanu valsts iepirkuma līgumu tirgū, ieteicams paredzēt noteikumus par apakšlīgumiem.”
- 4 Šīs direktīvas 7. pantā ir noteiktas summas, sākot no kurām ir piemērojamas tajā noteiktās normas par to, kā koordinēt būvdarbu publiskā iepirkuma līgumu, piegādes publiskā iepirkuma līgumu un pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru. Kas attiecas uz publiskiem būvdarbu līgumiem, šīs direktīvas 7. panta c) punktā šī robežvērtība ir noteikta EUR 5 186 000 apmērā.
- 5 Atbilstoši šīs pašas direktīvas 44. pantam:

“1. Līguma slēgšanas tiesības piešķir [...] pēc tam, kad [...] neizslēgto komersantu atbilstību līgumslēdzējas iestādes ir pārbaudījušas atbilstoši 47. līdz 52. pantā minētajiem ekonomiskā un finanšu stāvokļa, profesionālās un tehniskās kompetences vai iespēju kritērijiem [...].

2. Līgumslēdzējas iestādes var prasīt kandidātu un pretendentu atbilstību minimālajiem iespēju līmeņiem atbilstīgi 47. un 48. pantam.

Konkrēta līguma saistībā prasītās 47. un 48. pantā minētās informācijas apjomam un minimālajiem iespēju līmeņiem jābūt attiecinātiem uz minētā līguma priekšmetu un samērojamiem ar to.

[..]”
- 6 Direktīvas 2004/18 47. panta “Ekonomiskais un finanšu stāvoklis” 2. punktā ir noteikts:

“Komersants attiecīgā gadījumā un konkrēta līguma vajadzībām var izmantot citu juridisko personu kompetenci neatkarīgi no tā, kāds ir to starpā pastāvošo saistību tiesiskais raksturs. Šādā gadījumā komersantam jāpierāda līgumslēdzējai iestādei tas, ka viņa rīcībā būs vajadzīgie resursi, šai nolūkā, piemēram, uzrādot minēto juridisko personu apņemšanās rakstu.”

- 7 Šīs direktīvas 48. panta “Tehniskās un/vai profesionālās iespējas” 3. punktā ir noteikts:

“Komersants attiecīgā gadījumā un konkrēta līguma vajadzībām var izmantot citu juridisko personu kompetenci neatkarīgi no tā, kāds ir to starpā pastāvošo saistību tiesiskais raksturs. Šādā gadījumā komersantam jāpierāda līgumslēdzējai iestādei tas, ka viņa rīcībā būs līguma izpildei vajadzīgie resursi, piemēram, uzrādot minēto juridisko personu apņemšanās rakstu par vajadzīgo resursu nodošanu komersanta rīcībā.”

Latvijas tiesības

- 8 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka Publisko iepirkumu likuma (*Latvijas Vēstnesis*, 2006, Nr. 65), ar ko Latvijas tiesībās transponē Direktīvu 2004/18, 41. panta (“Saimnieciskais un finansiālais stāvoklis”) trešā daļa un 42. panta (“Tehniskās un profesionālās spējas”) trešā daļa noteic, ka piegādātājs var balstīties uz citu uzņēmēju iespējām, ja tas ir nepieciešams konkrētā līguma izpildei, neatkarīgi no savstarpējo attiecību tiesiskā rakstura. Šādā gadījumā piegādātājs pierāda pasūtītājam, ka viņa rīcībā būs nepieciešamie resursi, iesniedzot šo uzņēmēju apliecinājumu vai vienošanos par konkrētā līguma izpildi.
- 9 Sabiedrības līguma pamatnoteikumi ir definēti Civillikuma sešpadsmitajā nodaļā, bet uz komersantiem attiecināmie pilnsabiedrības dibināšanas un darbības noteikumi ir ietverti Komerclikuma IX nodaļā.

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 10 Kā izriet no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem, Talsu novada pašvaldība 2011. gada novembrī uzsāka būvdarbu publiskā iepirkuma procedūru ielu infrastruktūras uzlabošanai Talsu sasniedzamības sekmēšanai (turpmāk tekstā – “attiecīgais līgums”).
- 11 Šīs procedūras konkursa nolikuma 9.5. punktā ir paredzēts:

“[...] gadījumā, ja pretendents balstās uz citu uzņēmēju iespējām, tas norāda visus uzņēmējus un pierāda, ka viņa rīcībā būs nepieciešamie resursi. Ja ar šādu pretendentu tiks nolemts slēgt līgumu, tad pirms tā noslēgšanas pretendents ar šiem uzņēmējiem jānoslēdz sabiedrības līgums un jāiesniedz pasūtītājam. [Šajā līgumā] jāiekļauj:

- 1) noteikums, ka katrs atsevišķi un visi kopā ir atbildīgi par iepirkuma līguma izpildi,
- 2) galvenais dalībnieks, kurš pilnvarots parakstīt iepirkuma līgumu un vadīs tā izpildi,
- 3) katra dalībnieka veicamo darba daļu nosaukumi,
- 4) katra dalībnieka veicamā darba apjoms procentos.

Sabiedrības līguma noslēgšanu var aizstāt ar pilnsabiedrības nodibināšanu.”

- 12 Ostas celtnieks Iepirkumu uzraudzības birojā apstrīdēja tostarp minētā konkursa nolikuma 9.5. punkta spēkā esamību. Tomēr ar 2012. gada 13. februāra lēmumu pēdējais minētais noraidīja argumentus, kurus Ostas celtnieks bija norādījis savas sūdzības pamatojumam, jo uzskatīja, ka atbilstoši šim punktam līgumslēdzēja iestāde bija tiesiski precizējusi kārtību, kādā pretendents ir jāpierāda, ka tā rīcībā ir nepieciešamie resursi, lai izpildītu attiecīgo līgumu.

- 13 Ostas celtnieks iesniedza pieteikumu par šo lēmumu administratīvajā rajonā tiesā, kura ar 2013. gada 7. maija spriedumu to apmierināja. Savā nolēmumā šī tiesa attiecībā uz konkursa nolikuma 9.5. punktu tostarp norādīja, ka ne no Publisko iepirkumu likuma, ne Direktīvas 2004/18 neizriet, ka līgumslēdzēja iestāde varētu uzlikt pienākumu pretendenta iesniegt apliecinājumu par gatavību slēgt sabiedrības līgumu ar citiem subjektiem, uz kuru spējām tas balstās attiecīgā līguma izpildei, un prasīt, lai šis pretendents ar šiem subjektiem noslēgtu šādu līgumu vai izveidotu pilnsabiedrību.
- 14 Par šo nolēmumu Talsu novada pašvaldība un Iepirkumu uzraudzības birojs iesniedza kasācijas sūdzību Augstākajā tiesā. Savu kasācijas sūdzību pamatojumam šīs iestādes tostarp norādīja, ka konkursa nolikuma 9.5. punktā norādītās prasības ir pamatotas ar nepieciešamību samazināt attiecīgā līguma neizpildes risku.
- 15 Iesniedzējtiesa būtībā uzskata, ka publiskā iepirkuma līguma tiesību piešķiršanas mērķiem līgumslēdzējai iestādei ir jāspēj pārbaudīt pretendenta spēju izpildīt attiecīgo līgumu. Tā tomēr šaubās, vai šādā nolūkā Direktīva 2004/18 ļauj līgumslēdzējai iestādei likt pretendentiem noslēgt sabiedrības līgumu vai izveidot sabiedrību ar citiem uzņēmējiem, uz kuru spējām tie pašaujas savas kandidatūras atbalstīšanai, vai tomēr šiem pretendentiem ir brīvība izvēlēties, kā piesaistīt pārējo uzņēmēju dalību līguma izpildē.
- 16 Šādos apstākļos Augstākā tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:
- “Vai Direktīvā 2004/18 iekļautās tiesību normas ir interpretējamās tādējādi, ka tās, lai samazinātu līguma neizpildes risku, pieļauj konkursa nolikumā izvirzīt prasību, atbilstoši kurai gadījumā, ja ar pretendentu, kurš balstās uz citu uzņēmēju iespējām, tiks nolemts slēgt līgumu, pirms tā noslēgšanas pretendents ar šiem uzņēmējiem jānoslēdz sabiedrības līgums (iekļaujot sabiedrības līgumā konkrētus konkursa nolikumā atrunātus punktus) vai jādibina pilnsabiedrība?”

Par prejudiciālo jautājumu

Ievada apsvērumi

- 17 Vispirms ir jānorāda, ka, ievērojot pieņēmumu, ka Direktīva 2004/18 ir piemērojama pamatlietā, iesniedzējtiesas lūgumā nav nekādu norāžu, kas ļautu pārbaudīt, vai attiecīgā līguma vērtība sasniedza atbilstošo piemērošanas robežvērtību, kas noteikta šīs direktīvas 7. panta c) punktā.
- 18 Atbildot uz Tiesas uzdoto jautājumu tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai, Latvijas valdība tomēr precizēja, ka attiecīgais līgums bija būvdarbu līgums EUR 3 miljonu vērtībā, proti, par summu, kas ir zemāka par šo piemērošanas robežvērtību.
- 19 Turklāt, kā uzskata šī valdība, Publiskā iepirkuma likuma normas ir piemērojamas arī tādiem būvdarbu līgumiem, par kādu ir pamatliesa, kas ir par mazāku summu nekā Direktīvā 2004/18 noteiktā robežvērtība.
- 20 Šajā ziņā ir jāatgādina, kā to Tiesa jau ir nospriedusi, ka Savienības tiesību akta normu interpretācija situācijās, kas neietilpst tā piemērošanas jomā, ir pamatota, ja šīs tiesību normas ar valsts tiesībām ir padarītas tieši un bez nosacījumiem piemērojamas šādās situācijās, lai nodrošinātu vienādu attieksmi šajās situācijās un situācijās, kuras ietilpst minētā tiesību akta piemērošanas jomā (spriedums *Generali-Providencia Biztosító*, C-470/13, EU:C:2014:2469, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 21 No iepriekš izklāstītā izriet, ka, neskarot pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai, lai sniegtu tai pamatliesas atrisināšanai noderīgu atbildi, uz prejudiciālo jautājumu ir jāatbild.

Par prejudiciālo jautājumu

- 22 Ar prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2004/18 47. panta 2. punkts un 48. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj, ka līgumslēdzēja iestāde publiskā iepirkuma procedūrā var noteikt pienākumu pretendētā, kurš balstās uz citu subjektu iespējām, pirms publiskā iepirkuma piešķiršanas noslēgt ar šiem subjektiem sabiedrības līgumu vai izveidot ar tiem pilnsabiedrību.
- 23 Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir jāatgādina, ka atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai ar Direktīvas 2004/18 47. panta 2. punktu un 48. panta 3. punktu ikvienam komersantam ir atzītas tiesības konkrēta līguma vajadzībām izmantot citu personu iespējas “neatkarīgi no tā, kāds ir to starpā pastāvošo saistību tiesiskais raksturs”, ja vien komersants līgumslēdzējai iestādei pierāda, ka tā rīcībā būs šī līguma izpildei vajadzīgie šo personu resursi (šajā ziņā skat. spriedumu *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 29. un 33. punkts).
- 24 Kā Tiesa jau ir nospriedusi, šāda interpretācija atbilst publisko iepirkumu jomā pieņemto direktīvu izvirzītajam mērķim ne tikai komersantu, bet arī līgumslēdzēju iestāžu interesēs atvērt publiskā iepirkuma jomu pēc iespējas lielākai konkurencei. Turklāt tā arī var veicināt mazo un vidējo uzņēmumu piekļuvi publisko iepirkumu tirgum, kas arī ir Direktīvas 2004/18 mērķis, uz ko norāda tās preambulas 32. apsvērums (spriedums *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 25 Taču, ja, lai pierādītu savu finansiālo un ekonomisko stāvokli, kā arī tehniskās un/vai profesionālās iespējas dalībai iepirkuma procedūrā, sabiedrība balstās uz tādu organizāciju vai uzņēmumu spējām, ar kuriem tā ir tieši vai netieši saistīta, lai kāds būtu šīs saistības tiesiskais raksturs, tai ir jāsniedz pierādījumi, ka tai “faktiski” būs pieejami šo organizāciju vai uzņēmumu resursi, kuru tai pašai nav un kas ir nepieciešami līguma izpildei (šajā ziņā skat. spriedumu *Holst Italia*, C-176/98, EU:C:1999:593, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 26 Šajā ziņā ir jānorāda, ka atbilstoši Direktīvas 2004/18 44. panta 1. punktam līgumslēdzējai iestādei ir jāpārbauda pretendenta spēja izpildīt konkrētu līgumu. Šīs pārbaudes mērķis tostarp ir līgumslēdzējai iestādei nodrošināties, ka visā līguma laikposmā pretendents faktiski izmantos visa veida līdzekļus, uz kuriem tas balstās (pēc analogijas skat. spriedumu *Holst Italia*, C-176/98, EU:C:1999:593, 28. punkts).
- 27 Šīs pārbaudes ietvaros Direktīvas 2004/18 47. panta 2. punkts un 48. panta 3. punkts neļauj ne prezumēt, ka šādam pretendētā ir nepieciešamie resursi līguma izpildei, ne – vēl jo vairāk – *a priori* izslēgt konkrētus pierādījumu veidus (pēc analogijas skat. spriedumu *Holst Italia*, C-176/98, EU:C:1999:593, 30. punkts).
- 28 No minētā izriet, ka pretendents var brīvi izvēlēties, pirmkārt, saistību, ko tas grasās izveidot ar citiem subjektiem, uz kuru spējām tas balstās konkrētā līguma izpildei, tiesisko raksturu un, otrkārt, šo saistību esamības pierādīšanas veidu.
- 29 Turklāt, kā secinājumu 43. punktā norādījis ģenerālvokāts, skaidrā norāde Direktīvas 2004/18 47. panta 2. punktā un 48. panta 3. punktā, ka citu subjektu apņemšanās nodot pretendenta rīcībā nepieciešamos resursus uzrādīšana ir pieņemams pierādīšanas veids, ka tam būs šie resursi, ir tikai piemērs. Tādējādi šīs normas neizslēdz nekādus cita veida pierādījumus, ar kuriem pretendents citādi pierāda savu saistību ar citiem subjektiem, uz kuru iespējām tas balstās līguma, uz kuru tas pretendē, pienācīgai izpildei, esamību.

- 30 Šajā gadījumā Talsu novada pašvaldība kā līgumslēdzēja iestāde liek pretendentam, Ostas celtniekam, kurš attiecīgā līguma izpildei balstās uz citu subjektu iespējām, izveidot ar šiem subjektiem noteikta tiesiska rakstura saistības, tādēļ tikai ar šīm konkrētajām saistībām līgumslēdzējas iestādes ieskatā var tikt pierādīts, ka izraudzītajam pretendentam faktiski ir nepieciešamie resursi, lai nodrošinātu raitu šī līguma izpildi.
- 31 Proti, atbilstoši konkursa nolikuma 9.5. punktam līgumslēdzēja iestāde prasa, lai pretendents pirms publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas noslēgtu sabiedrības līgumu ar šiem subjektiem vai izveidotu kopā ar tiem pilnsabiedrību.
- 32 Tādējādi konkursa nolikuma 9.5. punktā ir paredzēti tikai divi veidi, kas ļauj pretendentam pierādīt, ka viņam ir attiecīgā līguma izpildei nepieciešamie resursi, izslēdzot visus citus pierādījumu veidus tiesiskajām saistībām, kas pastāv starp šo pretendentu un subjektiem, uz kuru iespējām tas balstās.
- 33 Šādos apstākļos tāda norma, kāda ir noteikta konkursa nolikuma 9.5. punktā, acīmredzami noved pie tā, ka Direktīvas 2004/18 47. panta 2. punkta un 48. panta 3. punkta normām tiek atņemta jebkāda lietderīgā iedarbība.
- 34 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/18 47. panta 2. punkts un 48. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj, ka līgumslēdzēja iestāde specifikācijās par publiskā iepirkuma procedūru var noteikt pienākumu pretendentam, kurš balstās uz citu subjektu iespējām, pirms publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas noslēgt ar šiem subjektiem sabiedrības līgumu vai izveidot ar tiem pilnsabiedrību.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 35 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, 47. panta 2. punkts un 48. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj, ka līgumslēdzēja iestāde specifikācijās par publiskā iepirkuma procedūru var noteikt pienākumu pretendentam, kurš balstās uz citu subjektu iespējām, pirms publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas noslēgt ar šiem subjektiem sabiedrības līgumu vai izveidot ar tiem pilnsabiedrību.

[Paraksti]